

més divulgada en català oriental; la *e* de l'occidental i el valencià ja pesa molt més però no és decisiva car era natural de canviar *barnat* en *bernat* per identificar amb el nom de persona.

La variant *pernat* tampoc no pot valer com a decisiva per assegurar la derivació de *pern*, essent estrictament valenciana i de data no gaire més antiga que la dels comptes de manyà. Tan possible és doncs que un *pernat* originari s'alterés en *bernat* per la intrusió del nom de persona semblant, com que un *barnat* o *bernat* primitiu passessin a *pernat* per influència de *pern*. Potser ja es tindrà com a cosa més subjectiva si afirmo que em sembla això últim un poc més convincent que allò perquè tractant-se d'una peça de ferro morta no es veu la força que podia tenir la contaminació d'un nom propi, força tan gran que s'hauria imposat en un territori quatre o cinc vegades més ampli que la rodalia sud-valenciana on trobem la forma amb *p*; mentre que bastaria suposar la introducció d'un tipus perfeccionat de barra tancadora, propagat per una zona determinada, i en què el *bernat* se subjectés a un *pern* (com en els citats gravats de Girona-Cadaqués), perquè l'alteració per influència de *pern* es fes quasi irresistible. En definitiva serà, doncs, la història dels objectes, i l'aparició de documentació antiga en quantitat suficient, les úniques que podran resoldre el problema etimològic. En tot cas, des del punt de vista derivatiu la formació en *-at* afegit a un nom d'estri per tancar no ofereix ni el més vague escrúpol. Tal com *forrellat* ve de *forroll* o *verroll*, *VERUCULUM*, que significaven quasi el mateix, el nostre *bernat* o *barnat* podria derivar de un **barna* o cosa per l'estil, que significués 'barra' o cosa semblant. Vegeu l'article *BARRÀ* per a la possibilitat i versemblança d'una tal variant fonètica en aquest mot pre-romà.

Però cal indicar que encara es veu una altra possibilitat. Me la suggereix una poesia del *Cançoner de Saragossa*, citada pel *DAG*: «Ja us veig ab la sobrevesta / y ab tres coronas *bernat* damunt vostra folla testa». Puix que parla d'atributs solemnes d'algú, i tan pomposos com una sobrevesta i una corona, puix que *bernat* és evidentment un participi passiu (com ja veié Aguiló en despullar la poesia, en consideració del context), i puix que es tracta d'uns versos satírics o irònics dedicats a una «folla testa», hi ha motiu per sospitar que la idea és 'ennoblit amb títol de baró', i no amb una, sinó amb no menys de tres corones, com sigui que la corona comença solament a ser aplicable en la noblesa solament des del grau de baró (veg. el gravat de les corones nobiliàries en el *DMan. AcEsp.*), mentre que no podien dur encara corona el simple senyor, el ciutadà honorat, el vasvassor, etc.; la corona, precisament per ser la baronia el punt de l'escala feudal en què la corona començava a ser aplicable, esdevenia doncs el símbol per excel·lència del baró; però el sarcàstic poeta escarneix el seu satiritzat dient-li que ja el veu «baronat» no amb una sinó amb tres corones.

Que els derivats de *baró* sofrien antigament la sín-

cope *barn-* per *baron-*, es veu pels catalans antics *barnatge* i *barnat*, occitans antics *barnat* «noblesse; action chevaleresque; ensemble de barons» i *barnatge* que significa això mateix i també «l'ensemble formant la suite d'un seigneur», *barnatjós* «noble, valeureux», *barnil* «noble», *barnessa* «femme», *barnier* «baneret» (*PDPF*), fr. ant. *barnage* 'valentia' (d'on el castellà antic *barnax* en el Poema del Cid, etc.). Justament en aquestes formes sincopades és on més fàcilment es desenrotllaren, com és natural, les accepcions figurades, que especialment alludiren a la força i robustesa de l'home baronívol o baronil (oc. *barnil*): francès antic *embarner* 'fer-se home, fer-se gros o gras' (Tobler-L. III, 37a), cast. ant. *embarnecido* «corpulent, que ha tomado carnes» (c. 1300, *GrConq.-Ultr.*), *embarnecer* «engrosar, engordar» (1515 i segle XVII, *DCEC* II, 227); *barnecido* 'adult, dotat de fortaleza'²

Ara bé, és sabut que els derivats de *baró* s'han usat en les tecnologies populars per indicar en forma emfàtica objectes que serveixen per assegurar o per reforçar: *barons* «els caps o cadenes que, fermats a la pala del timó, serveixen per governar-lo en casos d'avarria de la canya o arja»; de manera que el verb *abaronar*, que en oc. ant. només significa «faire baron», en el nostre llenguatge nàutic apareix, al mateix temps que el terme nàutic *baró*, amb el sentit de 'fermar el timó amb aquesta mena de cordes' des del document de 1331 publicat per Capmany. En conclusió, doncs, fóra ben possible que *barnar* en el sentit de subjectar robustament, hagués donat un *barnat*, especialitzat des d'antic en l'objecte casolà més vistent en una casa per reforçar-ne les defenses: la gran barra posada de través per al tancament de la porta d'entrada. I que el *bernat* sol ser una defensa pròpia de la porta d'entrada, des del camp o des del carrer, això és un fet que tothom ha pogut observar: és el que impliquen les autoritats literàries citades pel *DBal*, i l'*AlcM* per la mateixa solemnitat de l'acció descrita, és el del llenguatge pastoril de St. Julià de Lòria (el que tanca una pleta), i és l'indicat explícitament per moltes de les definicions: «per assegurar la porta del carrer» (Vinaròs, Rossell), «el passador inferior de les portes que donen al carrer» (Altea), *pernat* «per assegurar la porta de la part baixa» a Albaida, i les altres localitats on apareix la variant amb *p*.³

¹ La definició del *DFa*. correspon a aquest tipus de *bernat*. Però com que a Barcelona no s'usen *bernats* per a les portes del carrer i les definicions del *bernat*, segons el *Vocab. de la Casa publ.* per Griera van encapçalades pels mateixos mots que usa Fabra, és versemblant que Fabra vagi seguir-la.

² «Vuelan los cuervos... pero los polluelos, que aún --- no tienen *barnecidos* sus miembros, quieren bolar y arrebátalos la furia del aire que corre». Juan de Tolosa, ed. 1589, *DHistAcEsp.*, ed. 1936.

³ No ens guia per a l'origen de *bernat* el mot *berna* que el *DAG*. registra com a «mitja porta» a Borredà. És una alteració de *berla* que, amb el mateix sentit, s'usa a la Poble de Lillet, Ponts, Organyà i